

COVID-19’UN GENÇ İŞGÜCÜNDE YARATACAĞI OLASI TEHLİKE: YARA İZİ*

Süheyla ERİKLİ¹

ÖZET

İlk olarak Çin’in Wuhan kentinde tespit edilen virüs, kısa sürede dünyayı etkisi altına almış, 2020 yılı mart ayında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi ilan edilmiştir. Küresel ölçekte hastalığın yayılmasını önlemeye yönelik yapılan düzenlemeler 1930’lu yıllardan sonraki en büyük ekonomik durgunluk sürecini başlatmış, ekonomide etkisi uzun yıllar sürecektir. Uluslararası raporlarda belirtildiği üzere salgın döneminde istihdam kayıplarının ortaya çıkması, yeni iş yaratma kapasitesinin sınırlı düzeyde kalması ve düzgün nitelikteki işlerin azalması en çok gençleri etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı Covid-19 krizinin gençlerin çalışma yaşamında “yara izi” bırakma riskine yol açacağına dikkat çekmektir. Çalışmada uluslararası kuruluş raporlarından ve mevcut ikincil verilerden yararlanarak dünya genelinde işgücünün durumu ve özel olarak gençlerin işgücü piyasasındaki konumları incelenmektedir. Araştırma sonucunda işgücü dışına çıkma oranının, istihdam kayıplarının ve işsizlik oranının yetişkinlere göre gençlerde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Genç İşgücü, Yara İzi, Kayıp Jenerasyon

THE POSSIBLE DANGER of COVID-19 in YOUNG LABOR: SCARRING

ABSTRACT

Covid 19 firstly, was detected in China and affected the world in a short time. The disease is declared that as a pandemic by World Health Organization (WHO), in March 2020. Countries have made measures to provide physical distance to prevent the spread of disease from this process. The measures initiated the greatest economic recession period on a global scale after the 1930s. It is known that young people are the most effect by the emergence of employment losses and the limited capacity to create new jobs during the economic crisis.

* Bu çalışma Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde sunulan “Üniversite Mezunu Uzun Süreli Genç İşsizlerin Çalışma Yaşamına İlişkin Beklentilerinin İncelenmesi: Ankara İli Örneği” adlı doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Dr.Öğr.Üyesi., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, serikli@ybu.edu.tr. ORCID: 0000-0002-5817-6469

This study's aims is to draw attention that The Covid-19 could cause the risk of “scarring effect” the working life of young people, who are currently in the disadvantaged group in the labor market. In this study, the situation of the workforce around the world and especially the situation of the youth in the labor market is investigated by using the reports of international organizations and available data. As a result, it was determined that the rates of going out of the workforce, employment losses, and unemployment rate are higher for young people than adults.

Keywords,: Covid 19, Young Workforce, Scarring Effect, Lost Generation

1. GİRİŞ

2019 yılı aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan virüs, yaklaşık üç ay içerisinde dünyayı etkisi altına almıştır. Bu durum üzerine 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi ilan edilmiştir. 2020 yılı ortalarında mutasyona uğrayarak daha hızlı yayılım sürecine giren Covid-19 nedeniyle dünya genelinde 21 mart verilerine göre 2,72 milyon kişi hayatını kaybetmiştir.

Kısa sürede ekonomik krize dönüşen pandemi, 2021 yılı nisan ayı itibarıyla dünya genelini köklü biçimde etkilemeye devam etmektedir. Bu süreçte ülkelerin sağlık sisteminde aşırı yük olduğu, uygulanan karantina ve sıkı tedbirlerin ekonomi ve sosyal yaşamı duraklama noktasına getirdiği görülmektedir (OECD, 2020:21). Söz konusu düzenlemeler ve kısıtlamaların yol açtığı sosyo-ekonomik etkiler bölgelerarası kırılmalıkları ve farklılıkları arttırdığı gibi bölge içi eşitsizlikleri de pekiştirmektedir. Örneğin Covid-19 pandemi öncesinde dezavantajlı konumda yer alan; sosyal koruma sistemi dışında olan kayıt dışı çalışanlar, eğitime erişimde zorluk yaşayan çocuklar ve işgücü piyasasına yeni giren veya girmek üzere olan gençler diğer gruplara göre Covid-19 pandemisinden daha ağır bir şekilde etkilenmektedir (OECD, 2020: 53).

İşgücü içerisinde Covid-19 salgımından en fazla etkilenen grup gençler olmakla birlikte; gençlerin işlerini kaybetme riskinin yetişkinlerden üç kat daha fazla olduğu belirtilmektedir (www.ilo.org). Bu durumun temel nedeni Covid-19 salgının genç işgücünün dörtte üçünün yer aldığı; perakende satış, konaklama, spor ve eğlence sektörünü daha çok etkilemesiyle ilgilidir. Gençler söz konusu sektörlerde gündelik çalışma veya yarı zamanlı istihdam şeklinde ve yoğunlukta kayıt dışı olarak çalışmaktadır. (ILO, 2020c: 9). Gençler arasında kayıt dışı çalışmanın yaygın olması sosyal koruma mekanizması dışında

kalmalarına ve pandemiden ağır bir şekilde etkilenmelerine yol açmaktadır (UNFPA, 2020: 8).

Diğer yandan Covid-19 salgınından önce de gençlerde işsizlik oranının yetişkinlere göre çok daha yüksek oranda olduğu ve diğer yaş kategorilerine göre daha kötü nitelikteki işlerde çalıştıkları (UNICEF, 2020:xi, ILO, 2020C:1) göz önünde bulundurulduğunda Covid-19 pandemisinin gençlerin çalışma yaşamını daha derinden etkileyeceği ifade edilebilir.

Genç işgücü içerisinde Covid-19 pandemiden en fazla etkilenen grup ise ilk kez işgücü piyasasına giren gençlerdir. Bu süreçte ürün ve hizmet talebinin azalması, özellikle ilk kez iş arayan 15-24 yaş grubunun iş alımlarının durma noktasına gelmesine yol açmıştır. Bu süreçte gençler açısından en büyük tehlike işsizlik süresinin uzaması ve işgücü piyasasından dışlanma sorunudur. İşsizlik süresinin uzamasının bireyin becerileri, istihdamdaki durumu ve ücretleri üzerinde “yara izi” ne yol açması muhtemeldir. Nitekim ampirik araştırmalar da gençlerin ekonomik durgunluk dönemlerinde işgücü piyasasına girmesinin işgücü piyasasındaki durumlarını on yıl veya daha fazla süreli etkileyebileceğini göstermektedir (ILO, 2020c: 3- 4). Dolayısıyla Covid-19 pandemisinin gençlerin çalışma yaşamı üzerinde uzun süreli etkiler bırakma riski taşıdığı, bu nedenle devletlerin gençlere yönelik acil önlem planları uygulanmasının kaçınılmaz olduğu görülmektedir.

2. GENÇ İŞSİZLİĞİ, CESARETİ KIRILMIŞ İŞGÜCÜ ve “YARA İZİ” KAVRAMLARI

Çalışmanın bu bölümünde çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan genç işsizliği, cesareti kırılmış işgücü ve yara izi kavramları incelenmektedir.

2.1. Genç İşsizliği

İşgücü; işsizler ve istihdamda yer alanların toplamını ifade eden bir kavramdır. İşsizlik ise çalışma isteği ve yeteneğinde olup iş aramasına rağmen iş bulamama durumunu tanımlamaktadır. Genç işsizliği tanımı işsizlik kriterlerine yaş kriterinin eklenmesi ile elde edilmektedir. Genç işsizliği Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler (UN), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Dünya Bankası (WB) tarafından 15-24 yaş arasında yer alıp çalışmak istemesine rağmen iş bulamayan gençleri tanımlamaktadır. Gençlik dönemi kimlik oluşturma ve sosyal uyum süreci olması nedeniyle bireyin yaşamında hassas bir süreci oluşturmaktadır. Dolayısıyla gençlik döneminde yaşanan işsizlik

bireyin sonraki yaşam dönemlerini negatif yönde etkilemektedir (Tamesberger ve Bacher, 2020: 4).

Gençlerin işgücü piyasasındaki davranışları akademik ve politik tartışmalar bağlamında ilk kez Freeman ve Wise (1982) tarafından NBER için oluşturulan yazı dizisinde dile getirilmiştir. Yazı dizisinde Clarck ve Summers (1982) tarafından kaleme alınan bölümde gençlerin ve yetişkinlerin işgücü piyasası davranışları incelenerek yetişkinlere kıyasla gençlerde işsizliğin ve aktif olmayan nüfusun neden daha yüksek olduğu tartışılmıştır. Bu durumun nedeni olarak; gençler işgücü piyasası hakkında bilgi sahibi olmadıklarından kendileri için en uygun işi bulana kadar uzun süre geçirmeleri, yetişkinler iş tecrübesine sahipken; gençlerin bu tecrübeye sahip olmaması olarak açıklanmaktadır (Pastore, 2015: 13-14)

Ana akım iktisat veya liberalist yaklaşımın genç istihdamı veya genç işsizliğine yönelik çözümler konusunda iyimser görüşe sahip olduğu görülmektedir. Onlara göre genç işsizliği geçicidir zira gençler, işsizliğin nedeni olarak görülen deneyim açığını er yada geç kapatacaklardır. Dolayısıyla yaş ile birlikte işsizlik oranı azalacaktır. Gençlerin çalışma deneyim eksikliğinin giderilmesi için her ülkenin işgücü piyasasını daha fazla esnekleştirilmesi gerekmektedir. Esnekleştirmenin işgücü piyasasında sağlayacağı faydalar aşağıda belirtilmiştir (Pastore, 2015: 15);

- Esnekleşme aracılığıyla işe alma ve işten çıkarma maliyetleri azaldığı için iş bulma oranı artacaktır. Bu durum gençlerin çalışma deneyiminin artmasını sağlayacaktır.

- İşten çıkarma maliyeti azalırsa özellikle açık iş pozisyonları artacağı için gençler, kaçırdıkları iş deneyimini kısa sürede telafi edebileceklerdir.

- Esneklik uygulamaları/geçici çalışma işverenlere da avantaj sağlayarak düşük verimliliğe sahip kişilere düşük ücret ödenmesini sağlayacaktır.

Her ne kadar esnek işgücü piyasasına sahip ülkelerde genç işsizlik oranı düşük olsa da genç işsizliği sorunu yalnızca işgücü piyasasının katılımı ile açıklanacak bir olgu değildir. Bir diğer ifade ile genç işsizlik oranının genel işsizlik oranından daha yüksek olmasında bireysel anlamda; gençlerin deneyimsizlikleri, açık işler için gereken becerilere sahip olmamaları ve kariyer kararsızlığı durumları etkili olurken, kurumsal anlamda; sosyal güvenlik yapısı, eğitim sistemi ve eğitimden iş yaşamına geçiş politikaları ve işgücü piyasasının yapısı etkili olmaktadır (Erikli, 2020: 206).

2008 yılında yaşanan ekonomik krizin yetişkinlerden daha fazla gençleri etkilemesi ve kriz sonrasında bu grup içerisinde işsizlik oranlarının artarak uzun süre kriz öncesi orana düşmemesi, genç işsizliğinin neredeyse bütün dünya ülkelerinin ortak sorunu haline gelmesine yol açmıştır² (European Union Committee, 2014: 13). Diğer yandan durgunluk döneminde işe alım oranları gençlerde daha deneyimli çalışanlara göre hızla azalmakta ve iyileşme süreci çok daha yavaş ilerlemektedir. Durgunluk döneminde gençlerin iş bulmaları durumunda ise durgunluğun olmadığı döneme göre düşük kaliteli işlerde ve daha düşük ücretle çalışma olasılığının yüksek olduğu ifade edilmektedir. Forsythe tarafından 2003-2017 yıllarına ait Amerika Birleşik Devletleri (ABD) istihdam verileri kullanılarak işe alım oranlarının incelendiği çalışmada eyaletteki işsizlik oranındaki yüzde beş puanlık bir artışın, 10 yıldan az deneyime sahip işçiler için işe alma oranında % 20'lik bir düşüşe yol açarken, 10 yıldan fazla deneyime sahip işçiler için işsizlik oranındaki aynı artış işe alma oranında en fazla % 5'lik bir düşüşe yol açtığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla benzer işgücü koşullarına maruz kalsalar dahi deneyimsiz gençlerin deneyimli çalışanlara göre işsiz kalma ihtimali daha yüksektir (Forsythe, 2019: 1-2).

Ekonomik kriz gençlerin ücret düzeyinde de etkili olmaktadır. Örneğin Rothstein tarafından yapılan araştırmada 2009 yılında işgücü piyasasına giren grubun, daha önce girenlere göre yaklaşık yüzde iki oranında daha düşük ücretlere sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak ücret düzeyinde zamanla iyileşmenin olduğu ve olumsuz izlerin giderek azaldığı belirlenirken; istihdam oranlarındaki etkinin ise kalıcı olduğu belirlenmiştir. Bir diğer ifade ile kariyerlerinin başında yüksek işsizlik oranlarıyla karşılaşan bireylerin işgücü piyasasında geçirdikleri ilk birkaç yılda daha düşük ücret aldıkları ve onuncu yılda başlangıç koşullarının etkilerinin azaldığı görülmektedir. Durum istihdamda kalma açısından incelendiğinde ise işgücü piyasasına girdiklerinde uzun süre işsizlikle karşılaşan grupların, sadece başlangıçta değil, kariyerleri boyunca istatistiksel olarak ve önemli ölçüde daha düşük oranda istihdamda kaldıkları tespit edilmiştir (Rothstein, 2020: 2-3).

² Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde gençlerin yetişkinlerden daha fazla etkilendiği ve işsizlik oranlarının önemli oranda arttığı görülmektedir. Türkiye örneğini vermek gerekirse genç işsizlik oranı 2000 yılında %13,2 iken; 2001 yaklaşık üç puan artarak %16,2'e yükselmiş ve kriz öncesi dönem verilerine dönüş olmamıştır. Daha yakın tarihli 2008 krizi incelendiğinde ise 2008 yılında genç işsizlik oranı %20,5 iken, 2009 yılında %25,3'e yükseldiği görülmektedir (www.tuik.gov.tr). Özellikle çalışmak istemesine rağmen iş aramayan grubun da dahil edilmesi durumunda işsizlik oranlarının çok daha yüksek olacağını belirtmek gerekir.

Kriz dönemlerinde genç işsizliğinin yetişkin işsizlik oranından daha fazla artması işverenin işe “son giren ilk çıkar” kuralını uygulamasından kaynaklanmaktadır. Bir diğer ifade ile işe yeni başlayan ya da daha kıdemsiz olan bir kişinin işten çıkarılması daha az maliyetli olduğu için söz konusu kişiler daha kolay işten çıkarılmaktadır. İkinci olarak bu dönemlerde şirketler yeni işçi istihdam etmek istemedikleri için işgücü piyasasına yeni giren gençlerin istihdama girme süreleri uzamaktadır (O’Higgins, 1997).

Ekonomik krizin etkilerinin azaldığı dönemde ise işverenler işçi seçiminde uzun süre işsiz olan ya da işgücü piyasası dışında kalan gençler yerine yeni mezun olan gençleri tercih etme eğilimi gösterebilir. Bu durum 1990’lı yıllarda Japonya’da görüldüğü üzere kriz dönemi ile krizin etkilerinin azaldığı dönem arasında işsiz kalan gençlerin işgücü piyasasından uzun süre dışlanması sonucunu doğurabilmektedir (Scarpetta, Sonnet ve Manfredi, 2010: 20; Elder, 2015: 4). Bu duruma karşılık her yıl yeni mezunların piyasaya girmesi uzun süre iş arayan bireylerin iş bulma ihtimalini azaltmakta ve “kayıp jenerasyon” oluşmasına yol açmaktadır (O’Higgins, 1997).

2.2. Cesareti Kırılmış İşgücü

Bireyin çalışabilecek durumda olmasına ve çalışmak istemesine rağmen iş aramaktan vazgeçmesi durumu Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından geniş anlamda işsizlik tanımını oluşturmaktadır. Literatürde bu durum “Cesareti Kırılmış İşçi Etkisi” veya “Ümidi Kırılmış İşçi Hipotezi” ile açıklanmaktadır. Özellikle ekonomik durgunluk dönemlerinde genel işsizlik oranlarının artışı sonucunda iş bulamayacağını düşünerek iş aramaktan vazgeçen birey, “cesareti kırılmış işçi” olarak tanımlanmaktadır. İş arama konusunda cesareti kırılan grupta; uygun iş olmadığını düşünenler, iş bulamayacağını düşünenler, eğitim veya mesleki beceri eksikliği olanlar, işverenin kendisinin yaşından dolayı uygun eleman olmadığını düşünenler (aşırı genç ya da yaşlı) veya bunların dışında başka nedenlere bağlı olarak iş aramaktan vazgeçenler yer almaktadır (Maynard ve Feldman, 2011: 63).

Ampirik araştırmalar insanların işsiz kalma sürelerinin iş arama davranışı üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bir diğer ifade ile işsiz kalınan süre arttıkça bireyin iş arama davranışından vazgeçme ihtimali artmaktadır (Paul ve Moster, 2009: 269). Diğer yandan durgunluk dönemlerinde işsizlik oranları arttığında iş aramanın maliyeti artacağı için bireylerin iş aramaktan vazgeçeceği, dolayısıyla işgücüne katılım oranının azalacağı ifade edilmektedir. Bu durumda işsizlik ile

işgücüne katılım oranları arasında negatif bir ilişkinin olduğu belirtilmektedir (Lee ve Parasnis, 2014: 1-2).

Bazı çalışmalarda cesareti kırılmış genç işçiler ne istihdamda ne de eğitimde yer alanların oranı (NEET) ile açıklanmaktadır. Örneğin Quintini ve Martin tarafından gerçekleştirilen çalışmada “aktif olmayan genç kategorisinin” gençlerin ümidinin kırılması ve marjinalleşmesi sonucu ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Quintini ve Martin, 2014: 13). ILO tarafından 2020 yılı Mart ayında yayınlanan Genç İstihdamında Küresel Trendler raporuna göre 1999-2019 yılları arasında genç nüfus 1 milyardan 1.3 milyara yükselmiş olmasına rağmen, aktif işgücü piyasalarında yer alan gençlerin sayısı 568 milyondan 497 milyona düşmüştür (ILO, 2020). Dolayısıyla küresel düzeyde gençlerin işgücüne katılım oranları giderek azalan bir eğilim göstermektedir.

2.3. Gençleri Çalışma Yaşamında Bekleyen Sorun: “Yara İzi”

Bireyin işgücü piyasasına ilk kez giriş yaptıkları dönemki ekonomik koşulların kariyer gelişmeleri üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Çalışma yaşamının başlangıç döneminde uzun süre işsiz kalmanın ve/veya düşük ücret düzeyinde çalışmanın çalışma yaşamının sonraki dönemlerinde olumsuz etkiler yarattığı ampirik olarak kanıtlanmıştır. Literatürde bu durum “yara izi” (scarring effect) metaforuyla açıklanmaktadır³. Gençlik döneminde yaşanan işsizlik, bireyin çalışma deneyimi kazanmasını engellemekte, beşeri ve sosyal sermayesini azaltmakta, düşük ücretle çalışma ihtimalini ise arttırmaktadır (Lodovici ve Patrizio, 2013: 15).

Bireyin uzun süre işsiz kalması işverene bireyin niteliği ve becerisi konusunda olumsuz sinyal göndermektedir. Bu durum gencin rezervasyon ücretini düşürebilmekte ve düzgün niteliklere sahip bir işte istihdam edilme şansını azaltmaktadır. Diğer yandan iş arama süresinin uzaması gençlerin geçici, kayıt dışı çalışma gibi daha düşük kaliteli işlerde çalışmaya yönelmesine yol açabilmektedir. Uzun süreli işsizliğin bu sonuçları gelecek yıllarda söz konusu bireylerin işsizlik deneyimini tekrar yaşama ihtimalini kuvvetlendirmektedir (Luijckx ve Wolbers, 2009: 649).

³ İşsizlik sürelerine ilişkin uluslararası kuruluş raporlarında 12 aydan daha kısa süre işsiz kalan bireyler kısa süreli işsiz, 12 ay ve daha uzun süre iş arayan kişiler uzun süreli işsiz olarak tanımlanmaktadır (www.ilo.org/global/; www.europa.eu/eurostat).

Tablo 1: İşsizlik Süresinin Uzamasının Gençlerin Çalışma Yaşamı Üzerinde Olası Etkileri

Etkiler	Araştırmalar
Ücret düşüklüğü (ücret cezası)	DiPrete, 2002; Elliasson ve Storrie, 2006; Verho, 2008; Cockx ve Picchio, 2011; Biewen ve Steffes, 2010, Morz ve Savage, 2006
İşsiz kalma ihtimalinde artış	Gregg, 2001; Skans, 2011; Luijckx ve Wolbers, 2009, Dietrich, 2012
Beceri ve motivasyon kaybı	Regner, 1997; Blanchard, 1994; Edin ve Gustavsson, 2008
Çalışma ve boş zaman tercihinde değişiklik	Kolm, 2005; Stutzer ve Lalive, 2003

Kaynak: Süheyla Erikli, Üniversite Mezunu Uzun Süreli Genç İşsizlerin Çalışma Yaşamına İlişkin Beklentilerinin İncelenmesi: Ankara İli Örneği, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2018, s. 46

Tablo 1’de görüldüğü üzere yapılan araştırmalarda gençlerin uzun süre işsiz kalmaları sonucunda çalışma yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde daha düşük ücretle çalıştıkları, işsiz kalma ihtimalinin artış yaşandığı ve beceri ve motivasyon kaybı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca diğer araştırmalarda işsizlik süresinin uzamasının çalışma ve boş zaman tercihlerinin ve iş arama davranışının değişmesine yol açtığı tespit edilmiştir.

O’Higgins’e göre (2017:1) genç insanlar için işsizlik buzdağının görünen kısmıdır. Gençlerin kaliteli/nitelikli istihdama erişimi gittikçe artan endişe konusudur. Düşük ve orta gelirli ülkelerde gençler arasında kırılma ve/veya kayıt dışı istihdam yaygın iken, yüksek gelirli ülkelerde geçici ve diğer standart dışı istihdam formları artarak norm haline gelmiştir. Dolayısıyla düzgün işe erişim çok daha karışık ve zorlu bir süreçtir. Düzgün iş niteliklerine sahip olmayan bir işle çalışma hayatına başlayan bireyin çalışma hayatının sonrasındaki dönemlerine olumsuz etkinin yayılacağı; dolayısıyla muhtemelen daha az kazanç sağlayacağı ve uzun süre işsiz kalacağı öngörülmektedir (Lodovici ve Patrizio, 2013: 15).

3. COVID-19 SALGINI VE SALGININ DÜNYA GENELİNDE EKONOMİK ETKİSİ

Covid-19 pandemisi öldürücü olmasının yanı sıra hızlı yayılım göstermesi nedeniyle dünya sağlığını tehdit etmeye devam etmektedir. Hiç şüphesiz küreselleşme sürecinin (Adda, 2013:10) sermaye hareketliliğini engelleyen fiziksel ve hukuki sınırları kaldırarak ülkelerarası insan ve ticaret hareketliliğini sağlaması, Covid-19 virüsünün kısa sürede yayılmasında ve ülke ekonomilerinin derinden etkilenmesinde önemli paya sahiptir. Bu süreçte karantina ve sosyal mesafe uygulamaları uluslararası arz zincirinin ve ticaretin bozulmasına yol açmış, bu durum sektörlere, bölgelere ve ekonomik ortaklığı olan ülkelere yayılmıştır. Bir diğer ifadeyle küresel ticaret bağlantısı, Covid-19' un ekonomideki etkisini önemli ölçüde ağırlaştırmaktadır. (UNICEF, 2020:2).

İlk vakanın görüldüğü Çin'in büyük şehirlerinde karantina uygulamaları ülkedeki üretim, perakende ve ticaret faaliyetlerini durma noktasına getirmiştir. Diğer ülkelerde de benzer düzenlemelerin yaşama geçirilmesi ile küresel ekonominin büyük bölümünün karantinaya alınması özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika'da üretim ve ticarete ek olarak yerel tüketim harcamalarının ciddi oranda azalmasına yol açmıştır. Söz konusu bölgelerdeki talep düşüklüğü geliştirmekte olan ekonomilerde üretilen ve ithal edilen ürünlere zarar vermiştir. 2020 yılının ilk çeyreğinde ulaştırma, otomotiv tedarikçileri, elektronik, perakende, otomotiv tüketicileri, inşaat ve tekstil başta olmak üzere toplam 126 sektörün risk derecelendirmesinde düşüş tespit edilmiştir (Allianz, 2020: 4).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) raporlarında Covid-19 salgınının 1930'larda yaşanan büyük depresyondan sonra en sert (şiddetli) ekonomik kriz olduğu belirtilmektedir (ILO, 2020). Bu süreçte ülkelerin ekonomilerinde yabancı sermaye girişinde ve turizm gelirinde azalma, sanayi üretiminde sert düşüş, borçlanma faizinde artış yaşanmış ve kamu maliyesine ek yük getirmiştir (Yılmaz, 2020: 24). Bu durum yükselen ve geliştirmekte olan ülkeler de dahil olmak üzere küresel borç seviyelerinde büyük bir artışı tetiklemiştir. Geliştirmekte olan ülkeler arasında 2020 yılında Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'nın (GSYİH) yüzde dokuzu kadar borçlanma artışı beklenmektedir. Borçlanmanın sermaye, işgücü, beceri, inovasyon ve ekonomik iklimin iyileştirilmesi amacıyla daha da artacağı tahmin edilmektedir (WB, 2021: 19). Salgının ne zaman biteceği veya aşılmanın başarısı hakkında belirsizlik ise ekonomik karar alma süreçlerini ve küresel ölçekte yatırım kararını zorlaştırmaktadır.

Covid-19 krizi hem sağlık alanında hem de ulusların ekonomik gelişiminde küresel ve ağır koşullar yaratması nedeniyle iki boyutlu hastalık olarak tasvir edilmektedir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tahminine göre kısıtlamalar sonucunda 19 mart 2020 itibarıyla birçok ekonominin çıktıları %20 hatta % 25'e kadar azalmıştır (Mayhew ve Anand, 2020: 215- 216).

Tablo 2: Dünya Bankası Büyüme Tahminleri

	2018	2019	2020	2021	2022
Dünya	3,0	2,3	-4,3	-4,0	3,8
Gelişmiş Ekonomiler	2,2	1,6	-5,4	3,3	3,5
Birleşik Devletler	3,0	2,2	-3,6	3,5	3,3
Avrupa Bölgesi	1,9	1,3	-7,4	3,6	4,0
Japonya	0,6	0,3	-5,3	2,5	2,3
Yükselen Piyasa ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	4,3	3,6	-2,6	5,0	4,2
Türkiye	3,0	0,9	0,5	4,5	5,0

Kaynak: WB, 2021.

Dünya Bankası tarafından 2021 yılı Ocak ayında yayınlanan Küresel Ekonomik Beklentiler raporuna göre dünya ekonomisinin 2020 yılında % 4,3 küçüleceği ancak 2021 yılında % 4, 2022 yılında ise %3,8 büyüyeceği tahmin edilmektedir (WB, 2021: 4). Buna rağmen küresel büyümenin 2025 yılına kadar %5'in altında kalacağı ve dolayısıyla pandemi öncesi beklentinin gerçekleşmeyeceği öngörülmektedir (WB, 2021: 122). Dünya Bankası tahminlerine göre (WB) Türkiye diğer ülke ekonomilerine göre daha pozitif bir tablo sergileyerek 2020 yılında % 0,5, 2021 yılında % 4,5 ve 2022 yılında % 5 oranında büyüme beklenmektedir. Diğer yandan gelişmiş ekonomilerin çoğunda yatırım ve istihdam yaratmada yaşanan zorluk ve işgücü azalmalarına bağlı olarak en az on yıllık dönemde pandeminin ekonomik etkilerinin hissedilmeye devam edeceği ifade edilmektedir (WB, 2021: 4).

3.1. Covid-19 Salgınının İşgücü Piyasası Üzerindeki Görünümü

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 7 Nisan 2020 tarihli raporunda Covid-19 salgınında yaklaşık 200 milyon işin kaybolduğu belirtilmekle birlikte dört sektörün yüksek riskli olarak tanımlandığı görülmektedir. Bunlar; konaklama ve yiyecek, gayrimenkul, ticari ve idari faaliyetler, üretim ve son olarak toptan ve perakende satış sektörleridir. Söz konusu sektörler 2020 yılının ilk ve ikinci çeyreğinde en fazla küçülme yaşayan sektörlerdir (ILO, 2020b: 5).

Diğer yandan Covid-19 bütün sektörleri aynı oranda veya olumsuz yönde etkilememiştir. Bu süreçte uzaktan ve esnek çalışma yaygınlaşmış, bilgi ve iletişim sektöründe ve finans ve sigortacılık alanında istihdam artışı yaşanarak büyüme gerçekleşmiştir. 2020 yılının üçüncü çeyreğine kadar konaklama, yeme sektörü, sanat ve kültür, perakende ticaret ve inşaat sektörlerinde büyük iş kayıpları olurken; bilgi ve iletişim sektörü, finansal ve sigorta işleri gibi yüksek beceri gerektiren işlerin gelişimi pozitif etkilenmiştir. Bu durum Covid-19 salgınının düşük ve orta becerili işleri ve düşük ücretli işleri olumsuz etkilediğini, buna karşılık yüksek becerili işlerde olumlu gelişme yaşandığını ve bu bölünmenin ülke içi eşitsizlikleri arttıracaklarını göstermektedir (ILO, 2021: 2). Bir diğer ifadeyle yapılan araştırmalarda Covid-19 salgınının işgücü piyasasındaki etkilerinin asimetrik olduğu; en kırılgan grupta yer alan ve bölünmüş işgücü özellikleri gösteren piyasaların salgından en sert etkilenecek piyasalar olduğu belirtilmektedir (Fana, Perez ve Macias, 2020: 392). Daha önce kırılgan grupta yer alan kadınlar, standart dışı istihdam içerisinde yer alanlar, düşük ücretli çalışanlar, düşük eğitime sahip olanlar ve gençlerin muhtemelen en fazla etkilenecek grup olduğu belirtilmektedir (Pouliakas ve Branda, 2020; Fana ve diğ, 2020a)

ILO'nun 2020 yılı tahminine göre dünya genelinde 114 milyon kişi işini kaybetmiştir. Bu grupta yer alan 33 milyon kişinin işsiz, 81 milyon kişinin ise aktif olmayan nüfusa dahil olduğu tahmin edilmektedir. Covid-19'un çalışma süreleri üzerindeki etkisi incelendiğinde ise istihdamda yer almaya devam edenlerin çalışma saatlerinde %50 oranında azalma yaşandığı ve böylece küresel ölçekte toplam çalışma saatinin % 8,8 oranında azaldığı tahmin edilmektedir. Bir diğer ifade ile kaybolan iş saati toplamı 255 milyon tam zamanlı işe karşılık gelmektedir. Covid-19 salgını 2009 dünya finansal krizi ile kıyaslandığında; küresel ölçekte çalışma saatinde 2009 yılına göre yaklaşık 4 kat daha fazla kayıp olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum 3.7 trilyon dolarlık işgücü gelir kaybına karşılık gelmektedir (ILO: 2021:1).

Ülkeler gelir grupları değişkenine göre incelendiğinde özellikle düşük-orta gelirli ülkelerde istihdam ve işgücü kaybının diğer grupta yer alan ülkelere göre daha yoğun olduğu görülmektedir.

Tablo 3: 2019 yılına göre İstihdam, İşgücü ve İşsizlik Durumunda Değişim, 2020

		İstihdam		İşgücü		İşsiz	
		Milyon	%	Milyon	%	Milyon	%
Dünya	Toplam	-114	-2,7	-81	-2,2	33	1,1
	Kadın	-54	-3,4	-45	-2,1	9	0,9
	Erkek	-60	-3,0	-36	-2,2	24	1,2
	Genç	-39	-3,4	-40	-3,4	-0,7	1,0
	Yetişkin	-74	-2,6	-41	-1,9	33	1,2
Düşük gelirli ülkeler	Toplam	-0,9	-2,2	0,4	-2,0	1,3	0,5
	Kadın	-1,9	-2,6	-1,5	-2,5	0,4	0,4
	Erkek	0,9	-1,8	1,9	-1,4	0,9	0,6
	Genç	-2,4	-3,0	-2	-2,8	0,3	0,8
	Yetişkin	1,5	-1,8	2,4	-1,6	0,9	0,4
Düşük-orta gelirli ülkeler	Toplam	-47	-3,2	-35	-2,7	11	1,2
	Kadın	-17	-2,3	-17	-2,2	0,5	0,4
	Erkek	-29	-4,1	-19	-3,1	11	1,6
	Genç	-19	-3,8	-22	-4,4	-3	0,2
	Yetişkin	-27	-3,1	-13	-2,2	14	1,6
Üst-orta gelirli	Toplam	-48	-2,6	-40	-2,3	8	0,7
	Kadın	-26	-2,7	-24	-2,5	2,7	0,7

ülkeler	Erkek	-22	-2,5	-17	-2,1	5	0,8
	Genç	-13	-3,0	-13	-3,0	-0,2	1,1
	Yetişkin	-35	-2,6	-27	-2,2	8	0,7
Yüksek gelirli ülkeler	Toplam	-18	-2,0	-6	-0,9	12	2,0
	Kadın	-9	-1,9	-3,1	-0,8	6	2,1
	Erkek	-9	-2,2	-2,9	-0,9	6	1,9
	Genç	-5	-3,2	-3	-1,7	2,1	3,9
	Yetişkin	-13	-1,9	-2,9	-0,8	10	1,8

Kaynak: ILO, COVID-19 and The World of Work. Seven Edition Updated Estimates and Analysis, 2021, s.24.

Tablo 3'e göre dünya genelinde istihdamın 2019 yılına göre %2,7 oranında azaldığı görülmektedir. İstihdam cinsiyet açısından incelendiğinde bir önceki yıla göre kadınlarda %3,4, erkekler ise %3 oranında azalma yaşanmıştır. İşsizlik oranı incelendiğinde ise dünya genelinde 2019 yılına göre %1,1'lik artış yaşanmış, kadınlarda bu oran %0,9 artarken erkeklerde %1'in üzerinde artmıştır.

Tablo yaş grubu açısından incelendiğinde ise yetişkinlere göre gençlerin daha olumsuz etkilendiği görülmektedir. İstihdam kaybı yetişkinlerde % 2,6 iken, gençlerde % 3,4'dür. İşgücü durumu açısından ise yetişkin işgücünde %1,9, gençlerde ise %3,4 oranında azalma yaşanmıştır. Dolayısıyla işgücü ve istihdam kaybı en fazla olan grup gençlerdir.

3.2. Covid-19 Pandemisinin Gençlerin Çalışma Yaşamı Üzerindeki Etkisi

Covid-19 pandemisi işgücü piyasasında ve ekonomide geniş kapsamlı negatif etkiler yaratmaktadır. Karantina ve toplumsal yaşamı sınırlayıcı tedbirler birçok işletmenin ekonomik işleyişini azaltmış ve birçok kişinin işini ve gelirini kaybetmesine ve/veya kaybetme riskine yol açmıştır. Salgından özellikle Covid-19 öncesinde de kırılgan grupta yer alan; kadınlar, düşük becerili çalışanlar, kayıt dışı sektörde çalışan kadınlar ve gençler daha çok etkilenmektedir. Salgın önlemlerinden en fazla etkilenen sektörlerin başında gelen turizm, taşımacılık, konaklama ve yiyecek, eğlence ve perakende ticaret sektörlerinde geniş ölçüde

gençler çalışmaktadır (UNICEF, 2020: X). Bu durum Covid-19 öncesinde zaten yetişkin işsizlik oranına göre yüksek olan genç işsizliğinin daha da yükseleceğini göstermektedir.

2020 yılında Avrupa Birliği-27 ülke üzerinde genç işsizliğinin artışına yönelik Tamesberger ve Bacher (2020:234) tarafında geliştiren üç farklı senaryoda işsizlik iyimser görüşe göre %20, orta senaryoya göre %26,3 kötümser görüşe göre ise %30,1 olarak öngörülmüştür. Yazarlar kötümser ve orta senaryoda yer alan genç işsizlik verilerinin Eurostat verileri oluşturulmaya başladığından beri en yüksek seviyedeki işsizlik oranı olduğuna dikkat çekmişlerdir. Diğer yandan bu süreçte genç işsizlik oranı tıpkı önceki (2008) krizde olduğu gibi yetişkinlere göre gençleri daha çok etkilemiştir. ILO raporuna göre Covid-19 salgınında yetişkin işsizlik oranındaki her 1 puan artış karşılığında genç işsizlik oranında yüzde 2,1 puan artış yaşanmaktadır. Ekonomide yaşanan daralmanın yeni iş olanaklarının oluşmasını engelleyeceği varsayıldığında gençler açısından işsizlik süresi uzayacak dolayısıyla bireylerin uzun süreli işsiz kalma durumu ortaya çıkacak yada bu dönemde işgücüne dahil olmaktan vazgeçme (gücenmiş işçi) durumu ile karşılaşılacaktır.

Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Covid-19 salgınının "karantina jenerasyon" (lockdown generation) un ortaya çıkmasına yol açabileceğine dikkat çekmektedir. Bu kavram genç grubunun işgücü piyasasından kalıcı olarak dışlanması ve çalışma yaşamı boyunca iz bırakma riski ile karşı karşıya olması anlamına gelmektedir (ILO, 2020: Fourth Edition; ILO, 2020: Sixth edition: 10).

Diğer yandan literatür incelendiğinde kriz dönemlerinde işsizlik oranlarının arttığı, gençlerin istihdama ve işgücüne katılımlarının düştüğü, böyle dönemlerde gençlerin eğitime yönelerek kendilerini geliştirmeye ve istihdam edilebilirliklerini arttırmaya çalıştıkları bilinmektedir. Ancak Covid-19 pandemisinde yüz yüze eğitimin uygulanamaması ve eğitime erişim konusunda sorun yaşanması söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla bu dönemde eğitimde ve istihdam olmayan (NEET) genç grubunda büyük oranda artış yaşanma riski bulunmaktadır (CRS, 2020: 4-5).

Tablo 4: Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Tahminlerine Göre 2020 Yılında Dünya Genelinde Yaşanan İstihdam Kayıplarının İşsizlik ve Aktif Olmayan Grup Açısından Görünümü, %

	Toplam istihdam kaybı, %	İşsiz olanların oranı, %	Aktif olmayan gruba geçenlerin oranı, %
Toplam	4,3	0,9	3,4
Kadın	5	0,7	4,3
Erkek	3,9	1,1	2,8
Genç	8,7	-	8,7
Yetişkin	3,7	1,1	2,6

Kaynak: ILO COVID-19 and The World of Work. Seven Edition Updated Estimates and Analysis, 2021, s.10.

Tablo 4' de 2020 yılında yaşanan istihdam kaybı tahmini olarak gösterilmektedir. Buna göre 2020 yılında dünya genelinde toplam istihdam kaybının %4,3 olduğu tahmin edilmektedir. İstihdam kaybının içeriği incelendiğinde %0,9'u istihdamdan işsiz grubuna geçenlerden %3,4'ü ise istihdamdan aktif olmayan gruba geçenlerden oluşmaktadır. En fazla istihdam kaybı yaşayan grup yaş kategorisi açısından incelendiğinde söz konusu grubun gençlerden oluştuğu görülmektedir. Toplam istihdam kaybı yetişkinlerde %3,7 iken, gençler arasında %8,7 olarak tahmin edilmektedir. İstihdam kaybı cinsiyet açısından kıyaslandığında öngörüleceği üzere kadınlarda (%5) erkeklere göre (%3,9) daha yüksektir.

İstihdam kaybının içeriği işsizlik ve aktif olmama durumu açısından incelendiğinde erkeklerde ve yetişkin grupta istihdamdan işsizliğe geçenler ile istihdamdan aktif olmayan gruba geçenlerin birbirine yakın oranda olduğu görülmektedir. Kadınlarda ise istihdamdan aktif olmayan gruba geçenlerin (%4,3) oranının istihdamdan işsizlik oranına (%0,7) geçenlerin oldukça üzerinde olduğu görülmektedir. Gençlerde ise istihdam kaybının neredeyse tamamı aktif olmayan gruba dahil olmuştur. Dolayısıyla bu tabloya göre kadınlarda ve özellikle gençler arasında "güçenmiş işçi" grubunun artması söz konusudur. Bir diğer ifade ile kadınlar ve gençler işgücü ile bağlantılarını koparma eğilimi göstermektedir. Gençlerin işgücü bağlantısının kopması "kayıp jenerasyon" riskini önemli ölçüde arttırmaktadır (ILO, 2021: 10).

Tablo 5: Covid-19 Döneminde Gençlerin İşsizlik ve İstihdam Oranı, 15-24 Yaş

		2019/1	2019/2	2019/3	2019/4	2020/1	2020/2	2020/3
AB-27	İşsizlik	15,53	14,8	14,7	15,0	15,3	16,4	17,9
	İstihdam	33,7	33,8	33,7	33,3	32,8	31,2	31,3
OECD	İşsizlik	11,88	11,61	11,83	11,57	11,73	18,38	15,73
	İstihdam	42,18	42,33	42,26	42,28	41,85	35,49	38,24
Türkiye	İşsizlik	25,20	25,43	26,57	24,33	23,73	26,90	25,13
	İstihdam	34,31	32,87	32,08	33,17	31,85	26,16	28,74

Kaynak: www.oecd.org

15-24 yaş arası gençlerde işsizlik oranı, AB-27 ülke ortalaması açısından incelendiğinde işsizlik oranının 2019 yılının ikinci çeyreğinden itibaren arttığı, özellikle 2020 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yaklaşık 1 puan artış yaşandığı görülmektedir. 2019 yılının ikinci çeyreği işsizlik oranı %14,7 iken, 2020 yılının ikinci çeyreğinde %16,4'e yükselmiştir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkelerinde ise 15-24 yaş arası işsizlik oranında 2019 yılında önemli düzeyde artış yaşanmazken 2020 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki döneme göre büyük artış yaşanmıştır. 2020 yılının birinci çeyreğinde söz konusu oran %11,73 iken, bir sonraki çeyrekte yaklaşık 6 puan artış yaşanarak %18,38'e yükselmiştir. Türkiye'de Covid-19 salgınından önce de OECD VE AB-27 ortalamasına göre bir hayli yüksek olan işsizlik oranında Covid-19 salgının etkisi sınırlı düzeyde kalmıştır. Tabloda görüldüğü üzere 2019 birinci çeyreğinde %25,20 olan işsizlik oranında artış en fazla 2020 yılının ikinci çeyreğinde yaşanarak 26,90 oranında gerçekleşmiştir.

Tabloda dikkat çeken nokta AB-27 ve OECD verilerinde istihdam oranında azalış ile işsizlik oranında artış arasında bağlantı olmasıdır. Bir diğer ifade ile incelenen dönemde istihdam oranında yaşanan %2'lik azalma işsizlik oranında ortalama %2'lik artışa yol açmıştır. Türkiye'de ise Covid-19 salgın döneminde %6'lık istihdam kaybı yaşanmasına rağmen işsiz oranında çok daha sınırlı bir artışın yaşanmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de işgücü dışına çıkan genç oranı bir hayli fazla olduğunu belirtmek mümkündür.

Covid-19 salgının gençler açısından işgücü piyasasında bir diğer risk faktörü Gig ekonomi veya atipik çalışma ile temsil edilme durumlarıdır. Yarı zamanlı çalışma, esnek çalışma ve sıfır saat sözleşmesi üzerine şekillenen bu ekonomi; iş kanunları açısından daha az koruma sağlaması ve bu nedenle çalışanların hem istihdam, hem gelir hem de sosyal koruma açısından çok daha kırılgan olmaları anlamı taşımaktadır. Dolayısıyla bu süreç gençler açısından standart istihdam biçiminin yerini güvencesiz (precarious) çalışmanın almasına ve bu durumun kalıcılaşmasına yol açabilir⁴ (CESI, 2020).

Tablo 6: Covid-19 Salgın Döneminde Toplam İstihdam İçerisinde Kısmi Zamanlı ve Geçici Sözleşme İle Çalışan Genç Oranı, 15-24

		2019/ 1	2019/ 2	2019/ 3	2019/ 4	2020/ 1	2020/ 2	2020/ 3
AB-27	Kısmi zamanlı	31,6	31,8	31,3	31,2	29,1	27,5	28,1
	Geçici sözleşme	47,7	47,2	46,5	46,2	44,8	42,7	42,9
Türkiye	Kısmi zamanlı	15,0	15,9	15,4	16,2	16,8	17,3	19,0

⁴ Standing (2017:26-41) tarafından güvencesiz çalışmanın ve belirsizliğin norm haline geldiği ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından insan onuruna yakışır iş için gerekli olan yedi temel ilkeyi içinde barındırmaya çalışma biçimini tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Prekaryanın homejen olmadığını ifade eden yazara göre üç çeşit prekarya bulunmaktadır. Bunlardan biri çoğunluğu yirmili ve otuzlu yaşlarda olan eğitilmiş insanlardan oluşmaktadır.

	Geçici sözleşme	19,1	18,5	18,7	17,9	19,0	15,3	16,3
--	------------------------	------	------	------	------	------	------	------

Kaynak: www.oecd.org

Tablo 6'da yer alan 15-24 yaş arası kısmi zamanlı çalışan oranı AB-27 ortalaması açısından incelendiğinde kısmi zamanlı çalışan oranının özellikle 2020 yılının birinci çeyreğinden itibaren azaldığı görülmektedir. Geçici sözleşmeye bağlı olarak çalışan genç oranında ise daha büyük oranda azalış yaşanmıştır. Buna göre 2020 yılı birinci çeyrekte geçici sözleşme ile çalışan oranı %47,7 iken 2020 yılı üçüncü çeyrekte %42,9 a kadar azalmıştır. Dolayısıyla AB-27 ortalaması açısından Covid-19 salgını her türlü çalışma biçimini olumsuz yönde etkilemiştir. Türkiye'de ise AB-27 ortalamasından farklı olarak kısmi zamanlı çalışan oranında artış görülmektedir. Tabloya göre 2019 yılının birinci çeyreğinde kısmi zamanlı çalışan genç oranı %15 iken, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde bu oran %19'a yükselmiştir.

Tablo 7: 18-29 Yaş Arası Gençlerin Covid-19 Salgını Öncesine Kıyasla, Çalışılan Saat, Gelir, Verimlilik Değişimi,2020⁵

		Günlük Çalışılan saat (%)	Gelir (%)	Verimlilik (%)
Küresel		51	42	61
Cinsiyet	Kadın	50	38	64
	Erkek	52	46	59
Gelir Grubuna Grubuna Göre Ülkeler	Düşük	67	48	72
	Düşük-orta	54	46	67
	Üst-orta	50	43	57
	Yüksek	46	34	57

⁵ Bu çalışma Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından 2020 yılı 20 nisan-21 mayıs tarihleri arasında 112 ülkede 18-34 yaş arasında yer alan 12,605 gencin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Kamu sektörü	Yöneticiler	47	27	54
	Profesyoneller	52	24	62
	Teknisyenler ve yardımcı profesyoneller	48	29	59
	Destek, servis, satış çalışanları	43	23	54
Özel sektör	Yöneticiler	58	43	49
	Profesyoneller	55	55	59
	Teknisyenler ve yardımcı profesyoneller	48	54	56
	Destek, servis, satış çalışanları	61	64	71

Kaynak: ILO, COVID-19 And The World Of Work.Fourth Edition Updated Estimates And Analysis, 2020, S. 23.

Covid-19 salgını dünya genelinde istihdamda yer alan 18-29 yaş arası gençlerin çalışma saatlerinde %51, gelirlerinde ise %42 oranında azalmaya yol açmıştır. Çalışılan süre ve gelir değişimi cinsiyet açısından incelendiğinde erkeklerde, kadınlara göre daha fazla kayıp yaşandığı tespit edilmiştir. Günlük çalışma saati erkeklerde %52 kadınlara %50 oranında azalmış, buna bağlı olarak gelir kaybı genç erkeklerde %46, genç kadınlarda ise %38 oranında azalmıştır. Ülkeler gelir grubuna göre incelendiğinde düşük ve düşük-orta gelir düzeyine sahip ülkelerde yaşayan gençlerin daha fazla etkilendiğini ifade etmek mümkündür. Sektör açısından incelendiğinde kamu sektöründe en fazla etkilenen grup profesyoneller olurken, özel sektörde destek, servis ve satış çalışanları etkilendiği görülmektedir.

4. DEĞERLENDİRME

Covid-19 pandemisi gençlerin çalışma yaşamında var olan sorunlarını pekiştirmekte ve birtakım yeni sorun alanları yaratmaktadır. Pandemi bir yandan çalışma yaşamında büyük bir iş kaybı dalgasına yol açmaya devam ederken, diğer yandan küresel ölçekte hem arz hem de talep alanında yaşanan daralma orta vadede yeni iş yaratma ihtimalini güçleştirmektedir. Bu durum şüphesiz başta işgücü piyasasına ilk kez giriş yapacak gençler olmak üzere 15-24 yaş arası gençlerin işsiz kalma süresini uzamasında etkili olacaktır.

Diğer yandan Covid-19 salgını düzgün iş niteliğine sahip işleri tehdit etmekte; uzaktan çalışma ve esnek çalışmanın yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bu durum gençler açısından oldukça önemli problem alanıdır. Zira çoğunlukla gençler tarafından tercih edilen bu işler sosyal koruma mekanizmasından uzak olduğu için çalışmasına rağmen yoksul olan bir neslin ortaya çıkmasına yol açabilir.

Her iki durum da gencin çalışma yaşamında “yara izi” almasına ve çalışma yaşamının sonraki dönemlerinde olumsuz etki bırakmasına yol açan faktörlerdir. ILO raporlarında belirtildiği üzere ekonomide yaşanan bozulmanın işgücü piyasasına etkisini azaltmak amacıyla kapsamı ve içeriği ülkeden ülkeye değişen politikalar devreye girmiş olmakla birlikte mevcut düzenlemeler sosyal koruma sistemi içerisinde yer alan bireyleri kapsamaktadır. Gençlerin kayıt dışı istihdamda veya sosyal koruma mekanizması düşük işlerde çalışması Covid-19 krizinden en çok etkilenen gruplarından biri olmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla bu dönemde sosyal koruma sistemi dışında kalan gençleri korumaya yönelik düzenlemelere büyük oranda ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer yandan genç işsizliği ile mücadelede devletlerin önceki dönemlerden çok daha fazla sorumluluk alması gerekmektedir. Bu bağlamda gerek kamu sektöründe gerekse özel sektörde açık iş pozisyonlarında veya yeni istihdam alanları yaratılması durumunda gençlere öncelik tanınması sorun ile mücadelede önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Adda, J. (2013). Ekonominin Küreselleşmesi, 7. Baskı İletişim Yayınları.
- Allianz. (2020). Her Taşın Altına Bakmak: Covid-19’un Sektör Bazında Olumsuz Etkileri, Erişim, https://www.eulerhermes.com/content/dam/onemarketing/ehndbx/eulerhermes_com/tr_tr/documents/allianz-rapor-dizgi.pdf
- Arulampalam, W. (2008). Is Unemployment Really Scarring? Effects Of Unemployment Experiences On Wages, *The Economic Journal*, 111(475), Pp. 585-606.
- Atkins, M., Callis, Z., Flatau, P., Kaleveld, L. (2020). Covid-19 And Youth Unemployment Csı Response May 2020.
- Belachew, T., Surkini R. (2020). This İs The New Skills Gap For Young People İn The Age Of Covid-19, *World Economic Forum*, Erişim, <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/youth-employment-skills-gap-covid-19/>

- Bell, D.N.F., Blanchflower, D.G. (2010). "Young People and Recession. A Lost Generation". *Economic Policy Article*, 3, 1-33
- Bell, B., Bloom, N., J., Pistaferi, L. (2020). Prepare For Large Wage Cuts if You Are Younger And Work in A Small Firm, *Vox Cepr Policy Portal*.
- Bell, D. N.F., Blanchflower, D.G. (2011). Young People and The Great Recession, *Oxford Review Of Economic Policy* 27(2), 241-267.
- Clarck, K.B., Summers, H. L., (1982). *The Dynamics Of Youth Unemployment in The Youth Labor Market Problem: Its Nature, Causes and Consequences Books*. Freeman, R., Wise, D. (Ed.). Chicago And London: The University Of Chicago Press, Pp. 199-235.
- Coates, B., Cowgill, M., Chen, T., Mackey, W. (2020). Shutdown: Estimating The Covid-19 Employment Shock, *Grattan Institute*.
- Cesi Youth (2020). Youth Employment and Covid-19, Erişim, <https://www.cesi.org/youth-employment-and-covid19/>
- Choudry, M., Marelli, E., Signorelli, M. (2012). Youth Unemployment and The Impact of Financial Crises, In *International Journal Of Manpower*, 33(1), 76-95.
- Clarck, K.B.(1982). *The Dynamic of Youth Unemployment*, in R.B. Freeman And D. A. Wise (Eds.) *The Youth Labor Market Problems, Its Nature Causes And Consequences*, University of Chicago Press.
- Coenjaerts, C., Ernst, C., Fortunny, M., Rei, D. And Pilgrim, M.(2009) Youth Unemployment. Promoting Pro-Poor Growth: Employment, Organization For Economic Cooperation And Development, 119-131.
- Congressional Research Service (Crs). (2020). Youth Labor Force Indicators in The Context Of Covid-19.
- Dietrich, H. (2012). Youth Unemployment in Europe Theoretical Considerations And Empirical Findings, *Friedrich Ebert Stiftung Study Paper*.
- Elder, S. (2015). What Does Needs Mean And Why is The Concept So Easily Misinterpered? Adelaide: ILO, Work4youth Technical Brief No: 1

- European Union Committee .(2014). Youth Unemployment in The Eu: A Scarred Generation.London: House Of Lord Publication.
- Erikli, S. (2018). Üniversite Mezunu Uzun Süreli Genç İşsizlerin Çalışma Yaşamına İlişkin Beklentilerinin İncelenmesi: Ankara İli Örneği, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Erikli, S. (2020). 1990-2019 Yılları Arası Genç İstihdamına “Kurumsal Bakış”, Ss. 198-227. Türkiye’de İstihdama Sosyo-Ekonomik Bir Bakış (1990-2019). Ed. Nihat Altuntepe, Gazi Kitabevi.
- Fana, M., Tolan, S., Perez, S., Urzi, B.M.C., Macias, E. (2020a). The Covid Confinement Measures and EU Labour Markets, Publication Office Of The European Union.
- Fana, M., Tolan, S., Perez, S., Macias, E. (2020b). Employment Impact Of Covid-19 Crisis: From Short Term Effects to Long Terms Prospects, Journal of Industrial And Business Economics, 47:391-410.
- Forsythe, E. (2019). Why Don’t Firms Hire Young Workers During Recession, Erişim, [Http://Publish.İllinois.Edu/Elizaforsythe/Files/2019/10/Forsythe_Youth_Hiring_2019.Pdf](http://publish.illinois.edu/elizaforsythe/files/2019/10/Forsythe_Youth_Hiring_2019.Pdf)
- Gregg, P., Wadsworth, J. (2000).”Mind The Gap, Please? The Changing Nature Of Entry Jobs İn Britain, *Economica*, 67(268), Pp.499-524.
- Gustafsson, M. (2020). Young Workers in The Coronavirus Crisis, Intergenerational Centre (Ic), Resolution Foundation.
- Khitarishvili, T. (2013). The Economic Crisis of The 2008 And The Added Worker Effect in Transition Countries. New York: Levy Economics Institute of Bard College Working Paper No. 765.
- Lee, G.H.Y., Parasnis, J. (2014). Discouraged Worker in Developed Countries And Added Workers in Developing Countries? Unemployment Rate and Labour Force Participation. Avustralya: Monash University Department Of Economics Discussion Paper 15/14.
- Lodovici M.S., Patrizio, M. (2013). The Conditions of Unemployed Young Women And Men in The European Union, European Parliament, The Advantages of A Gender-Sensitive Approach to Tackle Youth Unemployment Workshop.

- Long, C.D. (1953). "Impact Of Effective Demand On The Labor Supply". The Amerikan Economic Review, 43, 458-467.
- Luijkx, R., Wolbers, M.H.J. (2009): The Effects of Non-Employment in Early Work-Life on Subsequent Employment Chances of Individual in The Netherlands, European Sociological Review, Volume 25, No 6: 647-660.
- Maynard, D.C., Feldman, D.C. (Ed). (2011). Underemployment Psychological, Economic And Social Challenges, London, Springer Science&Media
- Matsumoto, M., Hengge, M., Islam, I. 2012). Tackling The Youth Employment Crisis A Macroeconomic Perspective, Employment Working Paper, No.124. Ilo.
- Mayhew, K., Anand, P. (2020). Covid-19 and The UK Labour Market, Oxford Review of Economy Policy, 36(1), Pp.215-224.
- Mroz, T.A., Savage, T.H. (2005). "The Long-Term Effects of Youth Unemployment". The Journal of Human Resources, 259-293.
- Pastore, F. (2015). The Youth Experience Gap Explaining National Differences in The School-To-Work Transition, Springer
- International Labour Organization. (ILO).(2012).The Youth Employment Crisis: A Call For Action, Resolution And Conclusion.101 St Session, Geneva.
- International Labour Organization. (ILO). (2020). Youth and Covid-19, Impacts on Jobs, Education, Rights And Mental Well-Being Survey Report 2020.
- International Labour Organization. (ILO). (2021). Covid-19 and The World of Work. Seven Edition Updated Estimates And Analysis.
- International Labour Organization. (ILO) (2020). Covid-19 and The World of Work. Fourth Edition Updated Estimates And Analysis.
- International Labour Organization (ILO). (2020b). Covid-19 and The World of Work. Second Edition Updated Estimates And Analysis.
- International Labour Organization. (Ilo). (2020c). Preventing Exclusion From The Labour Market: Tackling The Covid-19 Youth Employment Crisis.

- Organisation For Economic Co-Operation and Development. OECD. (2020). Development Co-Operation Report 2020: Learning From Crises, Building Resilience, OECD Publishing, Paris.
- Organisation For Economic Co-Operation and Development. OECD.(2013). Tackling Long-Term Unemployment Amongst Vulnerable Groups.
- O'higgins, N. (1997). The Challenge of Youth Unemployment, *International Social Security Review*, 50(4), 63-93.
- O'higgins, N. (2007). Rising To The Youth Employment Challenge: New Evidence on Key Policy Issues.
- Pouliakas, K., Branda, J.(2020). EU Jobs At High Risk of Covid-19 Social Distancing: Is The Pandemic Exacerbating The Labour Market Divide, Working Paper Series.
- Rothstein, J. (2020). The Lost Generation? Labor Market Outcomes For Post Great Recession Entrants, Nber Working Paper 27516
- Rincon A. A. (2020). Global Value Chains After Covid-19 And Brexit: Is This The End of The World As We Know It? National Institute of Social And Economic Research Blog.
- Scarpetta, S., Sonnet, A., Manfred, T. (2010). Rising Youth Unemployment During The Crisis: How To Prevent Negative Long-Term Consequences On A Generation? OECD Social, Employment And Migration Papers, No: 106.
- Skans, O.N. (2011). Scarring Effects Of The First Labor Market Experience.: Discussion Paper Series, Iza Dp No. 5565.
- Standing, G. (2017). *Prekarya Bildirgesi Hakların Kısıtlanmasından Yurttaşlığa*, İletişim Yayınevi.
- Tamesberger, D., Bacher, J. (2020). Covid-19 Crisis: How to Avoid A “Lost Generation”, *Intereconomics*, Volume 55, pp. 232–238.
- Erişim, Paul, K. I., & Moser, K. (2009). Unemployment Impairs Mental Health: Meta-Analyses. *Journal of Vocational Behavior*, 74(3), 264–282.
- Quintini, G., Martin, S. (2014). Same Same But Different: School-To-Work Transitions in Emerging And Advanced Economies, OECD Social.
- United Nations International Children's Emergency Fund Unicef. (2020). Preventing A “Lockdown Generation” In Europea And Central

Asia Building Resilient Societies With Young People In The Area Of Covid-19

United Nations Population Fund. (UNFPA). 2020. Covid-19 Working With and For Young People, Erişim,
<https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/compactcovid19-05.pdf>

World Bank. (WB). (2021). Global Economic Prospects, A World Bank Group Flagship Report.

Yılmaz, M.H. (2020). Kovid-19 Salgını ve Sonrası Ekonomi Boyutu İle İlgili Deđerlendirmeler, Polis Akademisi Yayınları.